

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

*MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md*

30.08.2023 nr.04/1-7810

**Ministerul Muncii și Protecției Sociale
Cancelaria de Stat**

La adresa Cancelariei de Stat nr. 18-69-8615 din 14 august, Ministerul Justiției a examinat proiectul de hotărâre pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (*număr unic 693/MMPS/2023*) și expune următoarele.

La proiectul hotărârii, în temeiul art. 41 din *Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern*, precum și a pct. 6 din *Regulamentul privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 698/2017*, care stabilesc exercitarea funcției de reprezentant al Guvernului în Parlament de către Ministerul Justiției, în lista contrasemnatarilor se va include ministrul justiției.

La proiectul legii:

Clauza de adoptare a actului normativ se va completa cu categoria legii.

Denumirea art. 2 se va conforma art. 45 alin. (1) lit. a) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, potrivit căruia dispozițiile generale ale actului normativ sunt prevederile care determină obiectul, scopul și *domeniul de aplicare*.

Din art. 2 se propune a fi excluse cuvintele „ori responsabililor legali”, având în vedere indicarea în dispoziție a referinței la reprezentanții legali. Sugestie valabilă în tot textul proiectului.

La art. 3:

Necesitatea definirii termenului „copil” necesită a fi revăzută, având în vedere că definiția acestuia este prevăzută în art. 51 alin. (1) al *Codului familiei nr. 1316/2000*.

Termenii „interesul superior al copilului” și „familie”, de asemenea, nu necesită a fi definiți, ținând cont că aceștia sunt definiți în art. 3 al *Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, paralelismele legislative fiind inadmisibile.

Cu referire la definirea termenului „bunăstarea copilului” și domeniile bunăstării copilului menționăm că acestea sunt prevăzute în pct. 4 al *Instrucțiunii cu privire la*

mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 143/2018.

Cu referire la definirea termenului „reprezentant legal al copilului”, menționăm că termenul dat este definit în mai multe acte normative, cum ar fi art. 3 al *Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți* și art. 2 al *Legii nr. 367/2022 cu privire la serviciile alternative de îngrijire a copiilor*. Mai mult, se va ține cont că, întru respectarea principiului unității terminologice, în limbajul normativ aceleași noțiuni se exprimă numai prin aceiași termeni. În altă ordine de idei, atragem atenția că, potrivit art. 65 alin. (2) lit. d) al *Legii nr. 100/2017 cu privire la acte normative*, drept temei de abrogare a unor norme constituie evitarea paralelismelor în legislație.

Cu referire la termenul „responsabil legal al copilului”, menționăm că acesta se integrează în dispoziția dată termenului „reprezentant legal al copilului – părintele copilului, persoană sau autoritate, desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele legitime ale copilului și să acționeze în numele copilului în materie de protecție, siguranță, ocrotire a sănătății, educație, proprietate și în alte domenii”. Drept urmare, acest termen se propune a fi exclus.

La art. 5:

- dispozițiile art. 5 necesită a fi revăzute, deoarece în întreg proiectul actului normativ sunt incluse dispoziții privind garantarea anumitor drepturi ale copilului de către stat (a se vedea de ex. art. 6 alin. (1) și (6), 8 alin. (1) și (2), 9 alin. (1) și (3), 11 alin. (1) și (2), ș.a.).

- în alin. (4), abrevierea „ONU” se va conforma art. 54 alin. (1) lit. i) al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, care prevede că exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire;

- potrivit redacției propuse la alin. (5), „Statul va întreprinde toate măsurile legislative, administrative și de orice alt gen care sunt necesare pentru a asigura implementarea prevederilor legii. În cazul drepturilor economice, sociale și culturale, statul va întreprinde toate măsurile în limitele maxime a resurselor de care dispune, și în caz de necesitate va coopera cu instituțiile donatoare internaționale”. Astfel, se constată că norma de la alin. (5), în forma prezentată este declarativă, fapt pentru care necesită a fi reformulată. Mai mult, norma, se prezintă sub forma unei dispoziții finale a actului normativ, or, potrivit art. 47 alin. (2) al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, în dispozițiile finale se includ reglementările privind obligația autorităților

responsabile de a executa actul normativ, de a întreprinde măsurile și de a realiza procedurile necesare executării.

La art. 6:

- în denumirea acestuia, textul „, supraviețuite” este inadecvat;
- din alin. (3), cuvintele „tehnologii de tratament” se propun a fi revăzute, întru expunerea clară a normei;
- la alin. (6), cuvintele „pre și post natală” se vor substitui cu cuvintele „prenatală și postnatală”, în corespundere cu terminologia utilizată în *Legea ocrotirii sănătății nr. 411/1995*.

La art. 10 alin. (2), care prevede că atentatul la onoarea și demnitatea copilului se pedepsește, în conformitate cu legislația, nu este clar dacă pedepsirea unei asemenea fapte cade sub incidența pedepsei atentatului la onoarea și demnitatea persoanei în general, sau a copilului, în particular. Mai mult, se va revedea atribuirea cuvântului „atentatul” la prejudicierea onoarei și demnității copilului. Or, potrivit dicționarului explicativ, prin sensul direct al cuvântului „atentat” se înțelege acțiune violentă, criminală, prin care se încearcă suprimarea unei persoane.

La art. 14:

- norma de la alin. (3) necesită a fi reformulată, deoarece este ambiguă;
- în alin. (4), se propune substituirea cuvintelor „și obștești” cu cuvintele „organizații necomerciale”. Subsecvent, norma se va completa cu cuvintele „și organizații necomerciale”.

La art. 15, cuvintele „organizații obștești” se vor substitui cu cuvintele „organizații necomerciale”, întru uniformizarea terminologiei utilizate în actele normative, inclusiv în *Legea nr. 86/2020 cu privire la organizațiile necomerciale*.

La art. 16 alin. (2) lit. d), prima utilizare a prepoziției „de” se va exclude.

La art. 17:

- dispozițiile alin. (3) se vor revedea prin prisma art. 32 al *Convenției privind drepturile copilului*. Potrivit acestuia, statele părți recunosc dreptul copilului de a fi protejat împotriva exploatării economice și de a nu fi constrâns la vreo muncă ce comportă vreun risc potențial sau care este susceptibilă să îi compromită educația ori să îi dăuneze sănătății sau dezvoltării sale fizice, mentale, spirituale, morale ori sociale;
- cu referire la alin. (6), cuvintele „munca nenormată” se vor revedea, în vederea utilizării unei terminologii compatibile cu cea prevăzută în legislația muncii, în mod special a *Codului muncii nr. 154/2003*.

La art. 18 alin. (1), primul enunț se va completa cu textul „, de a participa liber la viața culturală și artistică”. Respectiv, al doilea enunț se va exclude.

La art. 19, dispoziția alin. (3) este vagă și nu expune cu claritate la ce atribuții ale reprezentanților legali se face referire.

La art. 20 alin. (1), textul „, care locuiește în Republica Moldova sau în oricare altă țară, ” se propun a fi excluse, ca fiind inutile.

Deși potrivit art. 22 alin. (1) statul asigură copiilor cu dizabilități în egală măsură cu alți copii drepturile indicate în cuprinsul respectivului articol, denumirea articolului vine să accentueze caracterul drepturilor ale copilului cu dizabilități ca fiind specifice. În acest context, se propune excluderea cuvântului „specifice” din denumirea art. 22.

Având în vedere expunerea drepturilor fundamentale ale copilului în capitolul II al respectivului proiect de lege, se propune excluderea acelor dispoziții cuprinse la titlul III capitolul 10 „Drepturile copiilor minori” din *Codul familiei nr. 1316/2000*, care se regăsesc și în respectivul proiect de lege, întru evitarea paralelismelor legislative. După caz, se va face trimitere, în codul citat la drepturile fundamentale ale copiilor prevăzute de legea specială.

În altă ordine de idei, drepturile copilului recomandăm a fi sistematizate și expuse într-o succesiune logică, în concordanță cu evoluția firească a evenimentelor ce pot apărea în viață.

Cu referire la capitolul III, acesta necesită a fi revăzut, ținând cont de faptul că un capitol nu poate fi compus doar dintr-un singur articol. Observație valabilă și pentru capitolul V.

Articolul 31, care prevede dispoziții privind răspunderea reprezentantului legal pentru copil, nu se încadrează în capitolul II al proiectului de lege, care are ca obiect de reglementare drepturile fundamentale ale copilului. Subsecvent, denumirea articolului necesită a fi reformulată, întru prezentarea subiectului răspunderii.

La art. 33, din sintagma „legislația în vigoare”, cuvintele „în vigoare” se vor exclude”, ca fiind inutile. Regula generală este că referințele la actele normative reprezintă referințe la legislația în vigoare și doar pentru excepțiile de la regulă se va specifica dacă este vorba despre legislația aplicabilă la un anumit moment.

Secretar de stat

Stanislav COPETCHI

Ex. Lucia Lebedi,
tel. 0-22-20-14-35
lucia.lebedi@justice.gov.md

Digitally signed by Copetchi Stanislav
Date: 2023.08.30 10:07:00 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md

19.09.2023 nr. 04/1-8286

La nr. 12/3618 din 14.09.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Cu referire la proiectul definitivat al hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (*număr unic 693/MMPS/2023*), reiterăm unele observații expuse în avizul precedent al Ministerului Justiției nr. 04/1-7810 din 30 august 2023, cu formularea unor observații adiționale, expuse la forma actuală a proiectului.

La proiectul legii:

Necesitatea definirii termenului „copil” necesită a fi revăzută, având în vedere că definiția acestuia este prevăzută în art. 51 alin. (1) al *Codului familiei nr. 1316/2000*.

Termenii „interesul superior al copilului” și „familie”, de asemenea, nu necesită a fi definiți, ținând cont că aceștia sunt definiți în art. 3 al *Legii nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, paralelismele legislative fiind inadmisibile. Eventual, se va indica că termenii utilizați în respectivul proiect de lege au aceeași semnificație ca și termenii prevăzuți în *Codul familiei nr. 1316/2000*, *Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*, după caz, alte acte normative incidente.

La art. 5:

- dispozițiile art. 5 necesită a fi revăzute, deoarece în întreg proiectul actului normativ sunt incluse dispoziții privind garantarea anumitor drepturi ale copilului de către stat (a se vedea de ex. art. 6 alin. (1), 8 alin. (3) și (4), 9 alin. (2), 10 alin. (2), (3) și (4), ș.a.);

- norma de la alin. (5), recomandăm a fi comasată cu dispozițiile art. 33 alin. (2).

Dispozițiile art. 31 alin. (2) și (3) nu țin de domeniul de reglementare al art. 31. Or, acestea nu conțin reglementări privind răspunderea reprezentantului legal/responsabilului legal al copilului.

În tot textul proiectului de lege, verbele utilizate se vor revedea, prin prisma art. 54 alin. (1) lit. j) al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, care prevede că verbele se utilizează, de regulă, la timpul prezent.

Secretar de stat

Digitally signed by Copetchi Stanislav
Date: 2023.09.19 16:49:08 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Stanislav COPETCHI

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

*MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md,
e-mail: secretariat@justice.gov.md*

29.09.2023 nr. 04/1-8581

La nr. 12/3798 din 26.09.2023

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Cu referire la proiectul definitivat al hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind drepturile copilului (*număr unic 693/MMPS/2023*), constatăm că la definitivarea acestuia au fost luate în considerare propunerile și observațiile Ministerului Justiției, expuse în avizele nr. 04/1-7810 din 30 august 2023 și nr. 04/1-8286 din 19 septembrie 2023. Prin urmare, comunicăm lipsa altor propuneri și observații de ordin juridic.

Secretar de stat

Stanislav COPEȚCHI

Digitally signed by Copețchi Stanislav
Date: 2023.09.29 10:23:58 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ex. Lucia Lebedi,
tel. 0-22-20-14-35
lucia.lebedi@justice.gov.md